

IN MEMORIAM.

.....

Johan Schram. †

Ook zonder het in de meetkunde-les bij professor Schram geleerd te hebben, weet iedereen, dat een rechte lijn de kortste weg is tusschen twee punten. Maar niet iedereen kan van zichzelf getuigen, dat hij altijd dien kortsten weg gevolgd heeft. Johan Schram kon dat wel. Zijn leven ging steeds in de rechte lijn. Let wel, figuurlijk gesproken. Want door zijn lichaamsgang ging iets wiegelends, een onvaste deining, een zwaaiende kurve. Maar zijn levensgang, zijn levensrichting week nooit af: rechthout en oprecht, recht door zee, zonder omwegen en kronkelpaadjes. Dat maakte hem tot den man uit één stuk, den man van plicht, den man van geloof, die de eens gekozen levenslijn bleef volgen tot zijn levenseinde. Want hij zag daarin den weg, de leiding Gods. Hij wist het: *justum deduxit Dominus per vias rectas*. Zoo werd zijn levensgang een stage opgang naar omhoog: *et ostendit illi regnum Dei*.

Allen, die Johan Schram gekend hebben als mensch en als priester, als professor en pastoor, in het onderwijs of de zielzorg, wisten hem te waardeeren. Hoe bleek dat nog in zijn laatste woonplaats, die voor hem, rustend pastoor, geen rustplaats geweest was. Ware pastoor Schram hun eigen zieleherder geweest, de parochianen van Oirlo hadden hem niet met algemeener en oprechter deelneming de laatste eer kunnen bewijzen. Het was alsof alle mannen en jongelingen van het geheele dorp hun dankbaarheid wilden toonen voor de trouwe hulp, die pastoor Schram tien jaren lang voor hen en hun herder geweest was, in den biechtstoel, op den preekstoel en in het dagelijksch Heilig Offer. Wat hij eenmaal, geheel vrijwillig en edelmoedig op zich genomen had, bleef hij volbrengen ten einde toe. Als zijn preeken en toespraken altijd degelijk en duidelijk waren, dan was het, omdat ze werden voorbereid met veel zorg en moeite. En toch be-

steeg hij tot zijn tachtigste levensjaar bijna iederen Zondag weer den kansel voor de eenvoudige landlieden. En toen hij, reeds geheel verzwakt, op een November-Zondag in de vroegmis zijn onderrichting niet tén einde kon brengen, en de pastoor van hem verwachtte te hooren, dat dit zijn laatste woord geweest was, vroeg hij, of hij den volgenden Zondag het onafgewerkte punt voleindigen mocht. Maar weer schoten zijn krachten te kort, en moest hij, na een korte verontschuldiging, plotseling afbreken.

Ook in zijn ziekte bleef hij zichzelf. Toen het einde onafwendbaar scheen, vroeg hij niet van pijn bevrijd te blijven, maar kracht om ze te aanvaarden en geduldig te dragen, zooals God het wilde.

Wat was professor Schram voor de oudleerlingen van Rolduc? Geen wonder van geleerdheid, maar een man van gedegen kennis, van wie iedereen wist, dat hij voor allen gelijk was, dat hij niemand voortrok en niemand achteruitzette, die met groote toewijding blijmoedig zijn dagtaak volbracht.

Dat hij toornen kon, zóó dat in zijn toorn de stukken er af vlogen, dat wisten wij allen. Wie hem hinderde, zag eerst zijn oogen rollen onder de hooggefronste, ruige, rechtopstaande wenkbrauwen. Dan gingen de witgekrijte vingers dreigend omhoog. En wee, als dat niet hielp. Maar men vergaf het hem, want men wist, dat het verdiend was.

Buitenshuis zag men hem zelden. Hij maakte niet, zooals andere heeren, iederen dag het bosquet onveilig. Wel kende hij daar een verscholen laantje, waar hij zijn preek kon leeren. Liefst vertoonde hij zich na het diner, als andere heeren een wandelingetje deden, in het venster raam met den langen gouvenaar.

Lag er in zijn verschijning en optreden iets onrustigs en onevenwichtigs, het was slechts uiterlijk. Innerlijk was hij een man

van rustige zekerheid, die ook in anderen het geschokte zelfvertrouwen wist te herstellen. En als hij zich op ééne zaak liet voorstaan, dan was het, dat hij naar vaste beginselen dacht en sprak, leefde en handelde, raad en richting gaf.

Ledigheid heeft hij in zijn leven, ook in zijn hooge ouderdom, niet gekend. Als pastoor te Arcen richtte hij een der eerste patronaten op, waarvan hij zelf de leiding en onderrichting op zich nam, totdat de smokkelarij in de oorlogsjaren de jongens van hem wegtrok. Degelijke lectuur en studie bleven zijn geliefde bezigheid. Nooit verliet hem zijn zin voor humor. Toen hij in den watersnood voor meerdere dagen naar een bovenkamer vluchten moest, nam hij eenige

oude jaargangen van Punch en Fliegende als gezelschap mee.

Zelfstandig en beslist in zijn oordeel, placht hij zijn meeningen, niet met veelheid en vlotheid van woorden, maar met vuur en geestdrift te verdedigen, waarbij hij soms, door het opsteken van een sigaar of iets dergelijks afgeleid, zich moest afvragen, wat hij beweerd had en bewijzen moest, en met een hoekig handgebaar in de lucht ineens verstomde.

Jongens zijn er op uit, in een leeraar een „type” te ontdekken en zij vonden er een in Schram. Moge het type van professor en pastoor Schram, hoe onnavolgbaar ook in vele dingen, in zijn eenvoud en waarheid nog vele navolgers vinden. H. W.

W. H. J. Scheepers. †

In den persoon van oud-pastoor Scheepers is in het afgeloopen schooljaar een tweede verdienstelijke oud-leeraar van Rolduc uit dit leven gescheiden. Zijn levensloop was in het kort de volgende: hij werd geboren te Gulpen 24 Maart 1864; ter voorbereiding op het H. Priesterschap studeerde hij bij de Paters Jesuïeten te Sittard, aan het Klein Seminarie te Rolduc en aan het Groot Seminarie te Roermond. Reeds als diaken werd hij begin September 1886 benoemd te Rolduc en 26 Maart 1887 ontving hij de heilige wijding van het priesterschap. In September 1910 verliet hij Rolduc om pastoor te worden in de naburige parochie Ubach over Worms. Na ongeveer 15 jaar het herderschap der zielen aldaar te hebben uitgeoefend, legde hij zijn ambt neer en vestigde hij zich einde 1925 als rustend priester in zijn geboorteplaats, waar hij 9 April 1937 in den Heer overleed.

22 Maart l.l. beleefde pastoor Scheepers de dag van zijn gouden priesterjubilé, jammer genoeg veroorloofde zijn zwakke, ja, gevaarlijke gezondheidstoestand hem niet die gedenkwaardige dag anders te vieren dan in stille dankbaarheid tegenover God op het ziekbed.

Van die 50 priesterjaren liggen er ruim 25

te Rolduc; de Z. E. Heer Scheepers was eerst leeraar en bij het vertrek van den Z. E. Heer Hyp. van Haeff (Sept. 1899) provisor van Rolduc. Als leeraar doceerde hij Wiskunde en Boekhouden, voor welk laatste vak hij een paar leerboeken samenstelde en uitgaf, welke voor die tijd volstrekt niet zonder verdiensten waren. Als provisor was hij de servus fidelis et prudens, de trouwe en voorzichtige dienstknecht, die de belangen van de inrichting gewetensvol behartigde.

De Z. E. Heer was van betrekkelijk kleine gestalte en op ons leerlingen maakte hij de indruk van zwak te zijn van constitutie; toch zagen wij hem trouw op zijn post, telken dage in het heel vroege ochtenduur (hij las dagelijks de H. Mis om kwart over vijf) en vervulde hij vol toewijding zijn zware dagtaak.

Ook als priester heeft deze oudleeraar te Rolduc vruchtbaar werk verricht bij de leerlingen en bijzonder bij het mannelijk dienstpersoneel, dat direct onder zijn leiding stond; als priester won hij te Rolduc het vertrouwen en bevorderde hij godsdienstzin en deugd bij velen.

Toen hij pastoor werd, vroegen sommigen zich af, of deze wel is waar vrome en ijverige

priester, die evenwel van de oude tijd was, als pastoor wel op zijn plaats was in de Mijnstreek, waar zulke groote veranderingen op velerlei gebied plaats grepen en waar allerlei moderne methoden van zielzorg dwingend noodzakelijk waren. Wij gelooven inderdaad dat het hem moeite gekost heeft zich aan die veranderingen aan te passen, maar hij heeft het naar beste krachten gedaan en in elk geval is hij er door zijn priesterlijk voorbeeld en door zijn zielenijver in geslaagd, de levendige godsdienstzin zijner parochianen ondanks de dreigende gevaren te bevestigen.

Pastoor Scheepers was een man van plicht; toen hij oordeelde, dat hij zijn taak niet goed

meer kon vervullen, vroeg hij ontslag om de laatste levensjaren te Gulpen te gaan slijten; uit de aard der zaak heeft hij daar niet veel priesterlijke arbeid naar buiten verricht, maar hij is priester gebleven, priester in de mooie zin van het woord door zijn dagelijksch bidden en offeren, door zijn stille eenvoud en verborgen weldoen, door zijn kinderlijke vroomheid, zijn geduld in lijden en beproeving, door zijn stichtend afsterven.

Mogen velen, die de weldaden van den afgestorvene deelachtig werden, onder wie ook zijn oud-leerlingen van Rolduc, den afgestorvene duurzaam gedenken in hun gebed, opdat zijne ziel ruste in vrede!

Dokter G. Widdershoven. †

Op 27 April 1905 werd door Directeur Corten z.g. de zorg voor de zieken van Rolduc toevertrouwd aan dokter G. Widdershoven.

Vóór den wereldoorlog behoefde men zijn hulp niet al te vaak in te roepen, omdat de ziektebaccillen weinig vat kregen op de stoere knapen, die toen in Rolduc studeerden. De voedselnood in de oorlogsjaren en de wekelijke opvoeding verzwakten het weerstandsvermogen van vele ouders en kinderen. Nu bezorgde griep of verkoudheid aan veel meer jongens akelige dagen dan vroeger, vooral in het tweede trimester. Dan hield de dokter vol bezorgdheid een oogje op Rolduc, dat hem dierbaar geworden was, want in zulke periode vinden gevaarlijker ziekten, zooals keel- of oorontstekingen, nier- of longziekten, eerder een gunstige voedingsbodem. Vaker was dan de dokter genoodzaakt patiënten naar specialisten of ziekenhuis te laten overbrengen. Dan moest de dokter ook wel eens midden in de nacht ontboden worden; binnen een kwartier stond dan zijn auto voor onze deur: de hoorn van zijn telefoon hing bij zijn bed, hij kwam altijd zelf aan de telefoon, nooit hoorde men uit zijn antwoord, dat het hem lastig viel onder de warme dekens uit te komen; kort

en kalm klonk het dan: „ik kom dadelijk kijken!”

Met kalmte en goedmoedigheid wist hij ook bij de „lopende zieken” — wier aantal helaas ook flink toenam — hun klachten over pijn in hoofd, buik of knieën tot op de werkelijke waarde te reduceeren en die flauwe troetelkindjes wat flinkheid te leeren.

Typisch-kort was telkens zijn uitspraak, nadat hij van een werkelijk-zieken patiënt de diagnose had vastgesteld: „blijf voorloopig in bed, ik zal je een drankje opschrijven!” Lange redeneeringen met de patiënten hield hij terecht uit den boeze. Na zijn instructies aan de ziekenverpleegster gegeven te hebben, stak hij een sigaartje op en vertrok naar zijn talrijke patiënten te Kerkrade. Daar had men veel eerbied voor zijn kennis en ervaring op medisch gebied. Zijn liefde voor de lijdende menschheid uitte zich op bijzondere wijze in zijn zorg voor de armen. Al de jaren, dat er in Kerkrade een crisiscomité bestond, was hij daarvan de voorzitter; zijn vrije middagen en avonden besteedde hij con animo aan het uitgebreide „crisis-werk”. Hij maakte weinig ophef van al zijn werkzaamheden en plannen om geld bijeen te vergaren; alleen zijn medewerkers

en God weten, hoeveel hij in stilte weldeed aan de armen.

Een ongeneeslijke ziekte sloopte langzamerhand dit sterke lichaam, dat tenslotte op 13 Mei 1937 bezweek. Mogen allen, aan

wie hij of als geneesheer of als menschen-vriend weldeed, hun dankbaarheid toonen, door vurig te bidden voor de rust van zijn ziel.

H. L. J. Merckelbach. †

Nadat het provinciaal bestuur van Limburg in de laatste jaren buitengewoon zwaar getroffen was door het afsterven van enkele eminente leden — wij denken aan Commissaris van Hövell tot Westerflier, aan Jan Poels en Mr. H. Paulussen — leed dat bestuur op 29 November 1936 een nieuw zeer gevoelig verlies, toen de eerbiedwaardige veteraan Louis Merckelbach op 72-jarige leeftijd, na een korte ziekte, overleed in het ziekenhuis te Heerlen. Als wij vermelden, dat Merckelbach ruim 40 jaren ononderbroken lid was van de Provinciale Staten van Limburg, waarvan ruim 26 van de Ge-deputeerde Staten, vinden wij daarin een onloochenbaar bewijs, dat hij een opvallend groot vertrouwen heeft genoten en niet minder dat hij zijn belangrijke taak met talent en toewijding heeft vervuld; in het provinciaal bestuur had hij de behartiging van de belangen van land- en tuinbouw voor zijn rekening, terwijl hij ook van den beginne af Commissaris was van de bekende Limburgsche Stroomverkoop-Maatschappij.

Toch was Merckelbach geen man, die zich op de voorgrond drong; integendeel hij was een voorbeeld van eenvoud, oprechtheid en goede trouw: in stilte werkte hij en stond hij ten dienste van de tallozen, die tot hem kwamen om raad en steun. Hij heeft de groote ontwikkeling van Limburg meege-

maakt en al was hij iemand van de goede, oude stempel, hij was niet blind voor het goede van de moderne tijd en werkte daaraan mee naar beste krachten. Dat zijn verdiensten op hooge prijs werden gesteld, blijkt o.m. daaruit dat hij onderscheiden werd met de eeretekenen van Ridder van de Nederlandsche Leeuw en van Commandeur in de Orde van Oranje Nassau. Van huis uit Katholiek tot in het merg zijner beenderen, bleef hij zijn godsdienstige beginselen trouw en in zijn persoonlijk godsdienstig leven was hij een voorbeeld van kinderlijke vroomheid. Katholiek Limburg heeft tot op het einde toe op hem kunnen rekenen.

Louis Merckelbach was ook trouw gehecht aan Rolduc, dat hem onder zijn oud-leerlingen mocht tellen. Nooit werd van hieruit te vergeefs een beroep gedaan op zijn steun; hij bleef belangstelling toonen voor ons huis en bij feestelijke gelegenheden was hij hier trouw op zijn post. Het laatst mochten wij hem begroeten bij de opening van de nieuwe Rolducsche aula.

Onnoodig te zeggen, dat Rolduc hem daarvoor dankbaar blijft en dat wij zijn nagedachtenis bewaren in vrome herinnering. Moge God hem het rijke loon hebben geschonken voor het vele goede, dat hij verrichtte voor Kerk en Staat!

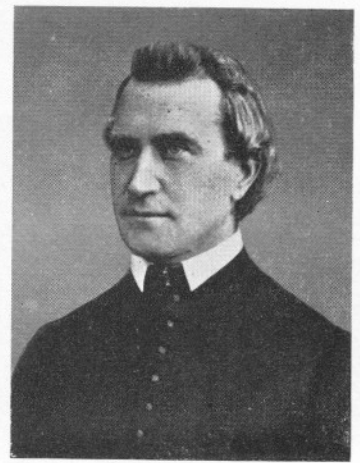
J. F. C. Arntz. †

Een markante figuur op het gebied van industrie en handel in ons vaderland is onverwacht 30 Juli 1936 te Nijmegen uit het leven gescheiden, n.l. de heer J. F. C. Arntz, directeur van de N. V. Steenfabrieken v.h. Terwindt en Arntz. Voortgesproten uit een

industriële familie, koos hij op industrieel gebied zijn loopbaan. Hij studeerde eenige jaren te Rolduc en later aan een Handels-instituut te Frankfort a. M. Met energie en talenten uitgerust, gaf hij zich aan zijn taak met al zijn krachten en werd weldra een

DR. J. M. H. KURRIS.
Leeraar Rolduc 1917—1936.

JOANNES JANSSEN.
Leeraar Rolduc 1854—1877.
(Zie artikel van Dr. J. Sterck.)

JOS. THISSEN.
Leeraar Rolduc 1863—1883.
(Zie artikel van Dr. J. Sterck.)

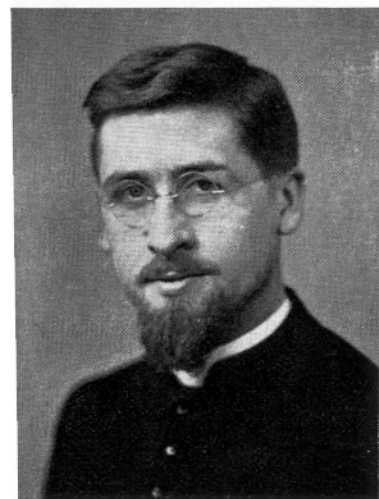
JOH. M. SCHRAM †
Leeraar Rolduc 1883—1904.

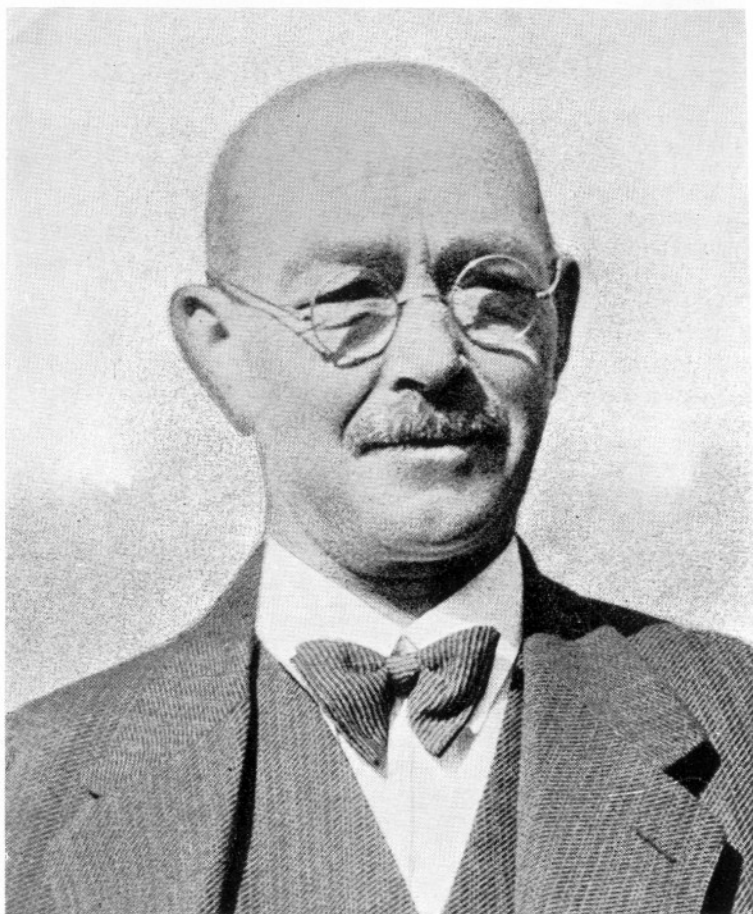
W. H. J. SCHEEPERS †
Leeraar Rolduc 1886—1899.
Provisor Rolduc 1899—1910.

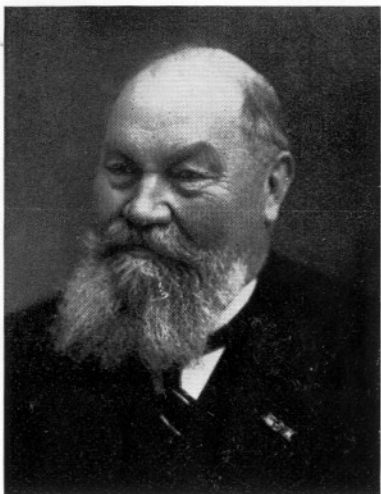
J. F. C. ARNTZ †

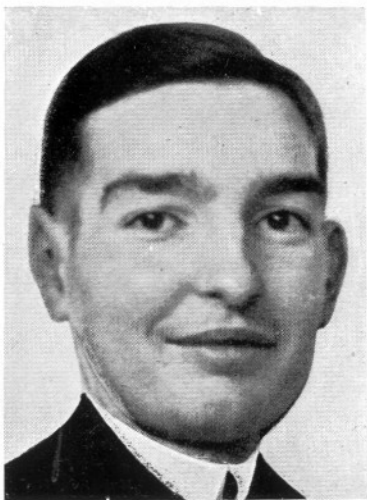
BART EYGENRAAM †
Leerling Rolduc 1914—1919.

DOKTER G. WIDDERSHOVEN †

H. L. J. MERKELBACH †

FRANS BECKERS †
Leerling Rolduc 1934—1935.

leidende persoonlijkheid, speciaal in de steenindustrie. Wat zulks beteekend heeft, vooral in de zeer moeilijke jaren, die de crisis veroorzaakte, is nauwelijks onder woorden te brengen. Hij heeft moedig volgehouden, ook toen de fabrieken voor een groot gedeelte werden stil gelegd en de werkloosheid kwam over honderden van zijn arbeiders; warm met hen meevoelend heeft hij hun leed meegedragen. Eerder dan andere werkgevers heeft hij de arbeidersorganisaties erkend en met de leiders overleg gepleegd; voor hun klachten en eischen was hij toegankelijk, zoodra hij inzag, dat zij rechtma-

tig waren. Uiterlijk streng, droeg hij hulp-behoefigen een warm hart toe en steunde hij verborgen velen, die zijn hulp inriepen.

De heer Arntz bewoog zich op sociaal en politiek gebied; hij was een tijdlang lid van de Provinciale Staten van Gelderland en 9 jaren lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal. De regeering erkende zijn groote verdiensten door hem te benoemen tot Ridder in de Orde van de Nederlandsche Leeuw. Vóór alles was hij en bleef hij een trouw zoon van de Kerk. Mogé deze rustelooze werker tijdens zijn sterfelijk leven bij God de eeuwige rust hebben gevonden!

Rev. Bart Eygenraam. †

In het begin der tweede helft van September l.l. bereikte ons het treurige bericht, dat onze oudleerling Lambert Eygenraam uit Dordrecht, missionaris van de Congregatie van Mill Hill, op ongeveer 35-jarige leeftijd in Basankusu (Belg. Congo), midden in zijn mooie missie-arbeid, door een bliksemstraal getroffen en op slag gedood was. Wat een droevig verlies voor zijn familie, maar vooral voor de Katholieke Missie! Bart Eygenraam is van 1914 tot 1919 leerling geweest van Rolduc; levendig staat ons die opgewekte, plichtgetrouwe, edelmoedige en echt vrome knaap nog voor de geest; hij maakte de 3 eerste klassen der H.B.S. af, en haalde 2 jaar later het einddiploma onzer Hoogere Handelsschool. Niet weinigen stonden verbaasd, toen hij tegen het einde van zijn verblijf alhier zijn plan te kennen gaf, om missionaris te worden; wie dezen leerling evenwel terdege kende, zag zijn toekomstplan met vertrouwen tegemoet, al zou het veel inspanning en opoffering van hem vragen. Hij heeft edelmoedig en vastberaden zijn

plan doorgezet en verwezenlijkt; hij werd priestermissionaris en vertrok in 1932 als zoodanig naar de Belgische Congo.

Vóór zijn vertrek kwam hij hier afscheid nemen tezamen met zijn Rolducschen studiegenoot, den weleerw. heer Paul Vercauteren. Bij gelegenheid van dat bezoek hield deze laatste een missiepreek en collecteerde zijn confrater in onze kerk. Met bewondering, ja met trots zagen wij beide jonge mannen het mooie apostolaat aanvaarden; wij hoopen hen terug te zien. Father Eygenraam is reeds gevallen als slachtoffer van zijn verheven zielenijver; gaarne neemt de redactie van ons jaarboek een karakterschets van den overledene op, van zijn medemissionaris Gijs van Leeuwen, maar stelt zij ook den heldhaftigen, edelmoedigen strijder voor Christus ten voorbeeld aan Rolduc's leerlingen. Wij twijfelen niet, of de overleden jonge missionaris heeft bij God het rijke loon ontvangen voor zijn arbeid, voor zijn offers; toch bidden wij voor hem en niet het minst voor de verdere uitbloei van zijn missiewerk.

Ter nagedachtenis aan mijn vriend Lamb. Eygenraam.

Vanaf den eersten dag dat hij, na zijn studies in Rolduc voleind te hebben, in Tilburg's Studiehuis aankwam, heb ik het voorrecht gehad Bart Eygenraam te hebben gekend. Daar wij beiden z.g. latere roepingen

waren, oordeelde de toenmalige rector, Dr. Ahaus, het mogelijk ons door een spoedcursus klaar te stoomen voor de filosofiestudie.

De kleine spreekkamer in het Studiehuis

was onze studeer- en klaskamer, waar de leraren in Latijn en Grieks hun weinige vrije uren offerden om ons met bekwamen spoed in te wijden in de schoonheden der klassieke literatuur. Een van de Fathers van het Studiehuis noemde ons wel eens spottend „de studenten van de vrije universiteit”. Toch werd er ernstig gestudeerd bij ons. Daar zorgde Bart wel voor. Als hij 's morgens even voor de klas met z'n stapel boeken het kamertje binnenkwam was hij altijd vol jolijt en originele humor. Zodra echter de bel ging was het studie, en niets anders. Dan was er geen woord meer uit hem te krijgen, hoogstens 'n knikje of een ontkenning op een zakelijke vraag. 's Avonds na het avondgebed, als de studenten naar bed gingen, hadden wij nog een uur extra-studie. Na afloop gingen wij altijd nog even de kapel binnen. Dat „even” groeide bij Bart dikwijls tot een heel lang gebed. Dat moet ongetwijfeld zijn zaligste tijd van den dag geweest zijn. Zo in het meer dan schemerdonker van de kapel, terwijl het anders zo rumoerige huis al stil gevallen was, kon hij zo ongestoord en ongezien van hart tot hart spreken met den Meester, aan Wien hij zich met geheel zijn leven en al zijn krachten wilde geven. Dat spontane, heroïeke geven en zich geven is heel zijn studenten- en priesterleven de meest karakteristieke trek in hem geweest.

Een missionaris moet van alle markten thuis zijn. Daarom oefende Bart zich in de timmerwinkel in zagen, schaven en hameren, tot 't zweet hem van de neus droop. 'n Mooie onopgemerkte versterving voor nu, en 'n voorproefje voor later. Kwamen er pakjes van Dordrecht, dan werd alles, sigaren, chocolade en dergelijke versnaperingen aanstonds te vondeling gelegd op de cellen van min-bedeelde studenten, „want van roken en zoetigheden hield hij toch niet”. Wat ik altijd twijfelachtig heb gevonden, want als hij onder de vakantie bij ons in Harmelen kwam, kon hij heel goed meepaffen, had een wonderlijke eetlust en „hield van alles”.

In Roosendaal ontpopte Bart zich als een echte filosoof, die het de professoren niet gemakkelijk maakte met zijn talrijke opwerpingen en moeilijk uit het hoofd te praten

opinies. Daar legde hij zich met hart en ziel toe op de studie van de Engelse taal. Ofschoon in de recreatie Engels als voertaal nog facultatief was en de Hollanders zich bij voorkeur nog al eens met landgenoten ophielden, zou er bij Bart geen Hollands woord over de lippen komen en mengde hij zich, op het heldhaftige af, in een gebrek-kige conversatie met Engelse studenten. Tijdens ons verblijf in Roosendaal bezochten wij samen onder de vakantie zijn geliefde Rolduc, waar ik uit de mond van zijn vroegere leraren kon vernemen, hoe ook in zijn Rolducse tijd zijn degelijkheid en edelmoe-dig karakter werden opgemerkt.

In Mill-Hill was hij al de jaren de toegewijde en rusteloze ziekenverzorger. In tijden van griep-epidemieën zag men hem den he-len dag leuren met presenteerbladen vol soep, thee en boterhammen, veegde kamers, maakte bedden op, gaf lavementen en wonderolie met kwistige hand en deed alle mogelijke serviele diensten. Met z.g. „London-days”, hele vrije dagen onder de Kerst- of Paasvacantie zou hij zelf met een paar aartstippelaars een recordafstand gaan lopen, ofschoon hij zelf helemaal geen goed wandelaar was, de zakken opgevuld met wat uitgedroogde schraal bemeubelde boterhammen, welke zij uit de refter meenamen, terwijl hij zijn zakgeld weggaf aan onbemiddelde studenten (stiekum met een anoniem briefje om een gezellige dag in Londen door te brengen).

Het is gewoonte in Mill-Hill, dat de diakens onder de hoogmis preken voor de studenten. Bart's preken kenmerkten zich door hopeloos lange perioden, waar hij zelf dikwijls niet uit kon komen. De voordracht liet nog al iets te wensen over, maar werd ruimschoots vergoed door het ongewone vuur en de overtuiging, waarmee hij sprak.

Op artistiek gebied moest Bart ook een woordje meespreken. 't Had heel wat voeten in de aarde eer het ontwerp voor zijn mis-kelk zijn goedkeuring weg kon dragen. Voor versieringen bij grote feesten kwam hij altijd met lumineuze ideeën voor de dag. Ik herinner me nog, dat hij eens in Mill-Hill de leiding had van de Kerstversiering in de

kerk. Zijn plan was o.a. een grote papieren banderol met „Gloria in excelsis Deo” op te hangen boven de triomfboog. Weken lang was hij bezig geweest met het tekenen van de grote letters. Toen het meterslange ding eindelijk klaar was en in triomf naar de kerk werd gebracht, was het zo affreus lelijk, dat Mgr. Biermans het niet opgehangen wilde hebben. Hij heeft het lang moeten horen, maar niemand die een plagerij op zijn kosten meer savoueerde als hij zelf. Dan plooiden z'n mond zich tot een gulle lach en z'n brede haviksneus groeide nog krommer, terwijl zijn stompe wijsvinger waarschuwend dreigde. Ik daag iedereen uit, die Bart ooit echt kwaad heeft gezien.

De heilige priesterwijding moet een glorie-dag voor hem geweest zijn. Daar mij dien dag hetzelfde grote geluk beschoren was, heb ik hem op dien dag uit het oog verloren. Bij zo'n gelegenheid is men te druk met zich zelf bezig om aan anderen aandacht te schenken. Zijn benoeming voor het Missiehuis van Hoorn kwam voor hem als een verrassing en God weet hoe 'n pijnlijke verrassing. Als er iemand op en top missionaris was, dan was hij het. (Bart was één van de twee diakens, die de baard hadden gecultiveerd). Voor zijn ouders, die beide bij zijn priesterwijding tegenwoordig waren, was het natuurlijk een vreugde, dat ze hun priesterzoon nog wat bij zich mochten houden. Niettemin, beiden waren al ten volle bereid het offer te brengen. Moeder Eygenraam sprak van de executie, die alleen nog wat uitgesteld was.

Daar ik kort daarop naar de Congo vertrok, heb ik Bart in zijn Hoornse jaren niet kunnen volgen, tenzij uit 'n schaarse briefwisseling, welke wij onderhielden. Aangename jaren zijn het voor hem niet geweest. Het overlijden van zijn dierbaren vader en de ziekte zijner moeder zullen daartoe wel hebben bijgedragen. Toen hij zijn benoeming voor de Congo kreeg was hij de koning te rijk af. In de dagen voor z'n vertrek bezocht hij m'n moeder nog, die me later nog schreef hoe vol enthousiasme hij was voor de Congo-Missie.

Tragisch moet zijn vertrek zijn geweest.

Op den vooravond vóór zijn heengaan diende hij aan zijn moeder de laatste H.H. Sacramenten toe. Het werd hem aangeboden door zijn oversten om zijn vertrek uit te stellen. Bart ging, „Moest zijn in 'tgeen zijns Vaders was”. Zijn geliefde moeder was gestorven vóór hij in Congo aankwam.

Bart had een fraaie collectie misgewaden en kerkgoederen meegebracht naar Congo. Al heel gauw begon hij uit te delen. Iedereen kon het, naar zijn mening, beter gebruiken dan hij zelf. Met z'n mooie kazuifels leed hij een onherstelbaar verlies, toen hij enige jaren later van Basankusu naar Bokakata werd overgeplaatst. Er was water in de kisten gedrongen en veel van de inhoud was hopeloos bedorven. Bart schreef dat hij wel had kunnen huilen toen hij z'n boel uitpakte. Maar ik loop de tijd vooruit.

In Basankusu ontmoette ik hem enige maanden na aankomst. Zijn hartelijkheid en uitzonderlijke manier van doen hadden hem alreeds populair gemaakt op de missiepost. Daar hij de inlandse taal nog niet genoeg machtig was, had hij de gewoonte zijn zwarte volkje maar in het Hollands aan te spreken. En ze verstonden het. Net zoals 'n hond lieve woordjes verstaat en er op reageert. Tuinieren was de lust in zijn leven ter afwisseling in de taaie taalstudie. Hij kon spitten en graven alsof de toekomst van de missie er van afhing. Men zag Bart met de regenjas aan onder stortregen sla en tomaten verplanten. Als er geen paal en perk was gesteld, zou er geen boom en geen weg ontkomen zijn aan zijn hervormingslust.

Op interieurreis gaan was later zijn liefste bezigheid. Dan kon hij zijn missionarisnatuur botvieren. Dan was hij werkelijk neger met de negers. Het primitiefste was hem het liefste. Als hij onderweg 'n oud verschrompeld vrouwtje zag zitten (van zulke oudjes neemt niemand notitie bij de negers), dan ging Bart wat met haar praten en pret maken. Als hij dan verder ging dan klapte het oudje op haar knieën, haar gehele gezicht lachte en iedereen in het dorp moest het horen de eerste dagen: Mon père Lambert had tegen haar gelachen en gezegd: „Bonjour mama”!

Na enige jaren werd Bart belast met de

school van Bokakata. Deze lag midden in het bos, ongeveer tien minuten van de missiepost. Het terrein was een pas omgehouden bos, waar later ook de catechistenschool verrijzen zal. Een schoollokaal diende hem tot woning, een slaapzaal van de jongens tot kapel. Bart heeft heel wat gesjouwd en gepionierd.

Wegen, moestuinen en bloemperken aanleggen, muren witten en banken timmeren, juist een kolfje naar zijn hand. Hij was een alleenheerser en kon op het gebied van onderwijs en opvoeding grotendeels zijn eigen ideeën toepassen. Zoals te verwachten was, weken zijn opvoedkundige begrippen wel enigszins af van de meest gangbare! Toch werd ook hier het gemis aan systeem en methode rijkelijk goed gemaakt door zijn algehele toewijding en zijn grote genegenheid voor zijn boys. Is 't wonder dat er wel eens een loopje werd genomen met z'n goedheid? Het heeft hem echter nooit verbitterd, wat zo gemakkelijk voorkomt bij van nature goedige mensen. „Beter tien maal bedrogen te worden dan éénmaal het vertrouwen in de mensen te verliezen”, geldt vooral in de omgang met onbeschaafde mensen.

De jongens, die bij hem op school zijn geweest, hebben nog wat meer geleerd dan wat lezen, schrijven en rekenen. Iets nog veel beters en waardevollers voor het leven: trouw, oprechtheid, goedheid en heiligheid, dat ze van hun leermeester in de meest concrete vorm hebben geleerd door zijn voorbeeld van iederen dag. In mijn nieuw te stichten missiepost in de buurt van Bokakata zullen vele van zijn leerlingen en oud-leerlingen tot mijn parochianen gaan behoren.

Met belangstelling zal ik hun verdere ontwikkeling volgen. Van mijn kant zal ik niet nalaten het lichtend voorbeeld van Mon père Lambert als een ideaal voor te stellen aan mijn christenen.

Nu, een domme bliksemflits heeft dit prachtige leven verschroeid.

Wij zouden een opstandig „waarom” mompelen, als we niet wisten dat de wijze hand van den Vader der lichten goeddacht deze gouden levensdraad af te breken. Zijn Wil geschiede! Wij zijn getroost, omdat we weten dat zijn geest en zijn streven zullen blijven voortleven bij ons verder werken en sloven als 'n dauw, een zegen, een genade.

Daarom, Vriend Bart, nu het licht der glorie ongetwijfeld voor U reeds is opgegaan, blijf werken en bidden voor ons dierbaar Congo-volk, wiens wonden, geestelijk en lichamelijk, ge met zo liefdevolle hand hebt mogen helen.

Mag ik de bezielende woorden van dichter Gezelle, welke ook eens geaccomodeerd werden op onzen vereerden Father Felix Westerwoudt, waarmee ge zo menige karaktertrek gemeen hebt, ook op U toepassen:

Blijf werken nog, en wek in ons
Een vonksken van de vlam.
Die 't heidendom in brande stak;
Die U het leven nam!

Blijf werken nog, en won den loon
Uw nooit vermoeide hand,
Zij werve en wende er meer van ons
Naar 't vreemde en verre land!

(G. Gezelle: *Gelegenheidsgedichten*.)

GIJSB. VAN LEEUWEN.

Missionaris.

Frans Beckers. †

VAN EEN ZIEKBED.

De dood heeft voor iederen mensch iets angstwekkends, omdat sterven een straf is, ook voor den Christen. Wel kan het geloof de ergste schaduwen van den dood verlichten. Zelfs kan door medewerking met de genade en voortdurende training de men-

schelijke natuur zoo veredeld worden, dat sterven een gewin is. Zoo had ook voor Frans Beckers, na een loutering door een bijna tweejarige ziekte, de dood het karakter van een straf verloren.

Slechts enkele maanden was hij in ons

midden. Sept. 1934 gekomen, werd hij Jan. 1935 ziek. 't Begon met griep, maar de hooge koortsen wilden niet wijken, zoodat Frans naar het ziekenhuis in Kerkrade werd gebracht, waar hij 4 Maart werd bediend.

Voor zijn ziekte was Frans een door niets opvallende jongen, goed gezien bij vrienden en klasgenooten wegens zijn goedig en opgeruimd karakter. Hij kon geweldig lachen en liet anderen gaarne lachen door zijn droog-komieke zinnen. Zijn gedrag en studie waren regelmatig. Kaarten en voetballen deed hij met veel animo. Zijn godsdienstzin was goed en eenvoudig. Eens zag Frans, dat een vriend erg misnoeid was. Droogweg zei hij: „Weet je wat, ga even naar de kerk en dan is 't over”. Met kalme berusting en grooten eerbied volgde hij de caeremonies van het H. Oliesel.

Frans was zeer dankbaar. Dat bleek vaak tijdens zijn ziekte. Toen hij in stervensgevaar verkeerde, gaf de priester hem de gelegenheid zijn leven aan God op te offeren voor zijn ouders en dierbaren. Uit zich zelf voegde hij er aan toe „en voor U”.

Als iedere jongen had Frans ook zijn fouten. In 't begin van zijn ziek-zijn was 't geen gemakkelijke patiënt. Hij vroeg veel zorg voor zich zelf, was ongeduldig en kon gauw kwaad worden, als men op zijn bellen niet aanstonds kwam.

Er zat echter een goede kern in hem en een geschikte aanleg om in 't godsdienstigen deugdenleven sterk vooruit te gaan. Die kans werd hem geboden door een langdurige ziekte. Hij heeft ze intensief benut.

Van Kerkrade ging Frans naar 't Sanatorium in Horn, waar hij bijna anderhalf jaar verbleef. Eerst kwam er een verbetering. Dat gaf nieuwe moed. Hij was jong, wilde dus gaarne leven, maakte toekomstplannen. Doch na maanden ging de stilstand in het ziekte-proces over in achteruitgang, zoodat Frans begin Aug. 1936 terugkwam in 't ziekenhuis van Kerkrade.

In Horn bezocht ik hem enkele keeren. Zijn zieleleven werd er steeds mooier. Ook voor anderen deed hij veel goed, én door zijn zieken-apostolaat, waarvan hij een trouw lid was, én door het voorbeeldig dragen van

zijn kwaal. Bij 't bidden van den Engel des Heeren verdeelde hij de uren van lijden over zijn verschillende intenties. Toen ik hem bij 't laatste bezoek, half Juli 1936, vroeg, hoe 't ging, antwoordde hij: „Och mijnheer, ik bid maar altijd: Heer, Uw wil geschiede.”

Wat hij daarmee bedoelde, wordt duidelijk door zijn gezegde tegen de ziekenzuster na zijn terugkeer in Kerkrade: „Ik heb mijn leven aan God geofferd. Ik weet heel goed, hoe 't met mij staat. Die van 't Sanatorium terugmoeten naar 't ziekenhuis, gaan weg om te sterven.”

Laat 't zijn, dat hij toen zóó de waarheid hoopte te achterhalen over zijn toestand óf door bevestiging óf door tegenspraak, zeker is, dat men eenige weken later niet meer aan zijn offerbereidheid om te sterven twifelen kon en dat hij deze gunst van God verwierf door voortdurende medewerking met de genade.

Dat Frans in Horn geestelijk flink vooruit was gegaan bleek ook aan hen, die hem ter verpleging kregen. Nu was hij een zeer dankbare, rustige, opgewekte patiënt, die zelfs midden in een crisis van zware pijnen allen door zijn komische opmerkingen aan het lachen bracht. Dit groeiproces ging in Kerkrade in steeds sneller tempo vooruit, bijzonder in zijn laatste levensweken.

Frans was zich daarvan heel wel bewust, zij 't in alle nederigheid. „Zooals ik nu ben”, zei hij Sept. 1936, „was ik vroeger niet. Vroeger wilde ik absoluut genezen en niet sterven”. Bij zijn avondgebed bad hij na de drie Weesgegroeten het Magnificat om Maria voor alle genaden van den dag te danken. Toen hij dat zelf niet meer kon, moest de zuster deze hardop bidden samen met de gebeden van het Ziekenapostolaat. Op zijn uitdrukkelijken wensch werd aanstonds na zijn overlijden het Magnificat om dezelfde reden gereciteerd.

Juist, omdat Frans in zijn eenvoud van dat alles aan God de glorie gaf, duurde het weken, voordat hij met den priester over het schoone in zijn ziel dorst spreken. Dit gebeurde begin September. Op de gewone vraag: „Hoe gaat het?” volgde een aarzelend antwoord. Of hem soms iets hinderde?

Ja, hij had iets te vragen. Wat dan? Hij wilde zoo gaarne spoedig sterven. Die gunst vroeg hij vaak aan God. Mocht hij dat, want zijne ouders zouden veel verdriet hebben over zijn heengaan?

Hoe ben je aan dat verlangen gekomen? „Och, mijnheer, als men anderhalf jaar de wereld gezien heeft van uit de witte muren eener ziekenkamer, dan weet men, wat ze waard is.”

En nu begon hij te vertellen hoe in dien tijd zijn liefde tot God gegroeid was. Als 't met Gods heiligen Wil overeenstemde, wilde hij spoedig tot Jezus gaan, naar Wien hij zoo hunkerde. Zijn toestand zag hij scherp in. Hij dacht nog eenige weken te zullen leven — de doktoren gaven hem toen nog een maand — en voelde zelf goed, hoe hij achteruitging.

Frans was gelukkig, toen hij hoorde, dat hij gerust mocht doorgaan met zijn gebed, mits hij tevens voor zijn ouders de kracht zou afsmeeken om zijn dood met volle berusting in Gods Wil te aanvaarden.

Van toen af werd er samen veel gebeden en gewerkt om die laatste weken uit te buiten voor zijn zielenheil en dat van anderen. Rijk beladen met verdiensten wilde hij bij God aankomen. De schroom, die een jongen kan hebben om 't mooie, dat in hem is, te laten zien, was voor goed weg. Over Gods weldaden sprak Frans nu met de openhartigheid van een kind, dat niet besmet is met de argwaan van de wereld. Zoo schonk Frans den priester de groote genade de loutering en opgang van een ziel te mogen meemaken, van een ziel, die na een periode van tegenstreven, dan van gedwongen berusten ten slotte het lijden als een liefdes-geschenk uit Gods hand aannam.

Daarmede ging in 't begin gepaard het zoeken van den juisten weg, dan een heel langzaam voorwaarts gaan en stijgen, een meer geduwd worden dan loopen, dat overging in een door veel training verkregen marschtempo, om te eindigen in een wegwerpen van alle onnoodige ballast en ten slotte op te vliegen naar God, steeds sneller en sneller.

Na een langen winter, een veelbelovende

lente met veel bloesems, dan een heerlijke zomer van rijpende vruchten en eindelijk een herfst met rijke oogst.

Een heel zware maand moest Frans nog doormaken, een maand, waarin hij en ook anderen vaak meenden, dat God hem halen kwam. Telkens weer werd de verhooring van zijn gebed vertraagd tot groot voordeel van deze mooie jongensziel, die steeds fijner en edeler werd onder de boetseerende hand van haar Schepper.

16—19 Sept. verleende hij in rijke mate zijn gewaardeerde hulp voor het welslagen onzer leerlingen-retraite.

22 Sept. werd hij op zijn verzoek nog eens bediend.

25 Sept. kreeg Frans witte chrysanthem. „Fijn”, zei hij, „die houden zich lang en zijn er dus nog bij mijn sterven”. Ze moesten extra goed worden verzorgd. De laatste stonden er nog na zijn dood.

29 Sept. de vraag: „Hoe lang duurt 't nog? Zou O. L. Heer mij niet in September komen halen? Liever nog in Sept. dan in October”.

Begin October moest zijn vader voor den priester een H. Hartbeeld koopen, maar dan van zijn eigen spaarcenten. „Anders is 't geen herinnering aan mij.” Dat hij 't zelf betaald had, moest men stil houden.

3 Oct. liet zijn moeder mooie bloemen plaatsen bij de H. Theresia voor zijn genezing. Frans hoorde dit en zei later lachend tegen de zuster: „Ik hoop, dat zij maar liever het wonder bewerkt van mijn spoedigen dood.”

De plechtige herinnering van het afsterven van St. Franciscus deed hem 4 Oct. vurig bidden spoedig bij St. Frans te zijn. Tevens dankte hij zijn ouders hartelijk, dat zij zoo flink waren bij het dragen van zijn ziekte en spoedig heengaan. Zijn vader antwoordde: „Zou men niet, als men zoo'n voorbeeld voor oogen heeft.” Over die lof klaagde hij even, omdat men hem prees over iets, wat hij niet van zich zelf, maar van God had ontvangen. Ik legde hem uit, dat hij gerust Gods wonderwerken aan anderen mocht laten zien. Voor zijn ouders zou dit later een groote

troost, voor zijn dierbaren en vrienden een groote levensles wezen.

Langzaam aan had zich om Frans een eeuwigheids-sfeer gevormd. Hij kreeg opdrachten voor O. L. Heer. Ook de Directeur verzocht hem goed aan Rolduc te denken. „Ik was er maar korten tijd en houd toch erg veel van Rolduc. In den hemel zal ik beslist aan Rolduc denken.”

Op 6 Oct. hernieuwde hij het offer van zijn leven voor zijn ouders, familie en vrienden, voor het behoud van het geloof in ons vaderland, bijzonder in Limburg en zooals hij er spontaan aan toevoegde „voor Tsing-tao”. Dat men hier nog van een offer kon spreken, moest men hem duidelijk maken, daar hij meende, dat 't er geen was, omdat hij zoo naar het heengaan verlangde. Daarna verzocht hij een degelijke voorbereiding op zijn sterfuur.

7 Oct. vond de zuster hem in tranen. Of hij pijn had? Neen, maar hij hilde uit heimwee naar God. O. L. Heer liet hem zoo lang wachten. Was het, omdat Frans sinds eenigen tijd bad om zonder vagevuur in den hemel te komen? Hoe 't ook zij, een sterfbed van vijf dagen gaf Frans de gelegenheid zijn bruiloftskleed rijk te versieren.

Deze periode begon 8 Oct. 's avonds met groote benauwdheden. Men waarschuwde de ouders. De gebeden der stervenden werden verricht. Op verzoek van Frans bad men daarna den rozenkrans, den eene na den andere. Tegen tien uur trad een lichte verbetering in. Frans wilde gaarne communi-ceeren. Daar hij reeds 's morgens ons Heer bij wijze van H. Teerspijze had ontvangen, moest hij wachten tot middernacht. Als hij dan nog maar leefde? Wel dan was hij bij O. L. Heer! Lachend betuigde hij zijn instemming. Na de H. Communie werd hij heel rustig.

Vrijdag 9 Oct. gaf ik hem eenige bloemen, welke hadden gestaan op het graf van Johan van Weede, wiens offerleven hij kende en wilde navolgen.

10 Oct. was hij te zwak om gewasschen te worden. Met een limlach zei hij tegen de zuster: „Laat 't maar, O. L. Heer wil mij zoo ook wel.” Zijn hoofd kon hij niet meer be-

wegen en 't spreken ging zeer moeilijk. Weer kwamen de benauwdheden terug met het verschijnsel van Donderdagavond, dat de H. Theresia deed schrijven: „....je sentis un flot monter en bouillonnant jusqu'à mes lèvres; je crus que j'allais mourir et mon coeur se fendit de joie.” (Hist. d'une Ame. Chap. IX.). Ook voor Frans was dit volgens zijn vurigen wensch „het zachte geruisch, dat de gelukkige komst aankondigde van Jezus, den Welbeminde” (idem).

Hij rekende er vast op, dat O. L. Vrouw hem op haar dag zou komen halen. In den namiddag riep hij: „Ich brenne” en vroeg, of hij niet in bad kon. De zuster stelde vast, dat hij gloeiend warm was en toch geen koorts had. Zij ried hem aan dit te verduren als vermindering van zijn vagevuur.

Tegen den avond zuchtte hij: „Ik heb zoo'n groot verlangen naar God.” Wij troosten hem, dat de volgende dag gewijd was aan het Moederschap van Maria en deze op haar feesten veel genaden en geschenken uitdeelt. Of ik dan een vurig memento in de H. Mis wilde maken voor een groote gunst voor hem.

Zondag 11 Oct. begon met hevige pijnen en krampen. Deze droeg hij op als zijn gave op Moeder's feest voor de stervenden „opdat zij direct naar den hemel gaan.”

Vlak voor hem lag op bed 't kruisje van het Zieken-Apostolaat naast een prentje van de Moeder Gods. Dit nam hij in den namiddag in zijn handen. Zijn oogen strak er op gevestigd houdend, begon hij ineens hardop te bidden: „Och, lieve Jezus, wanneer kom Je mij nu halen? Duurt 't nog lang? Lieve Moeder Maria, 't is heden Uw feest. Hebt Ge 't dan zoo druk, dat Gij geen tijd hebt voor mij? Gij moet mij vandaag toch ook nog halen. Och Jezus, als gij wilt, ik doe mijn oogen dicht en ben bij U. Ik wil nog wel wat wachten, ik wil nog wel wat pijn verduren voor de arme zielen in 't vagevuur, maar veel pijn kan ik niet meer verdragen, daar ben ik te zwak voor. Och O. L. Vrouw zorg toch, dat mijn vagevuur kort zij”. Zoo ging hij door, een kwartier lang telkens hetzelfde gebed herhalend, als een klein kind, dat van zijn ouders een gunst wil

afdwingen door lang aan te houden. Ten slotte eindigde hij: „Jezus, ik kan niet meer.”

Toen eerst merkte hij, dat allen rondom hem weenden en begon hij zelf ook. Zijn moeder sprak: „Frans, dat zijn geen tranen van verdriet, maar van vreugde, omdat jij binnenkort naar den hemel gaat”. Hij antwoordde: „Bij mij ook, Make.”

God verhoorde dit gebed op Zijn wijze door een extra-kruis. Terwijl zijn lichaam geheel was uitgeteerd, zwollen zijn beenen en voeten steeds meer op. Hierop zinspelelnd, weerde hij een compliment af over zijn volmaaktheid. „Alleen van onder ben ik volmaakt.” Sinds dien morgen vertoonde de bal van beide voeten een open wonde. Volgens den arts zou dit 't afsterven met enkele dagen verlengen. Had hij dit zelf gevoeld? 's Avonds zei hij heel stil, opdat moeder 't niet zou hooren: „Ik geloof, dat 't nog een paar dagen zal duren.” Dit verklaart misschien ook de inzinking tegen den avond.

Tot dan had Frans in een prachtig élan al zijn lijden en pijnen, al zijn strijden en teleurstellingen over het voortdurend uitstel van zijn opgaan naar God blijmoedig en heerlijk verduurd, zoodat er iets van hem uitstraalde, dat ook zijn ouders en vrienden in zijn sfeer en stemming hield. Nu lag die dappere kerel zelf terneer als een hulpeloos wezen, bedroefd en ontmoedigd, omdat Jezus en O. L. Vrouw hem schenen te vergeten. Nu moest hij zelf opgemonterd en ondersteund worden op zijn lijdensweg. Door die vernedering scheen Frans de genaden te moeten verdienen, noodig om de laatste dagen van zijn leven flink stand te houden. Deze waren zoo zwaar, dat hij eenige uren voor zijn dood tegen zijn moeder fluisterde: „De twee laatste dagen waren erger dan de twee jaren van mijn ziekte.”

Ten slotte overwon Frans zijne droefheid door zich weer geheel over te geven aan Gods Voorzienigheid: „Mijn God, ik heb U wel gevraagd om zonder vagevuur naar den hemel te gaan, doch als het Uw Wil is, wil ik wel een vagevuur, maar maakt 't dan kort van duur a.u.b.” Zijn opgeruimdheid keerde terug.

Om de pijn bij 't liggen te verminderen,

werd zijn rug geheel opgevuld met watten, ook zijn voeten werden verbonden. Na afloop zei Frans lachend: „Wat zal O. L. Vrouw wel denken, als ik zoo in de watten aankom. Wat moet ik zeggen, als Zij mij vraagt, wie mij zoo heeft ingepakt?”

Zijn lichaam werd onrustig, niet zijn geest. Men vroeg hem, of hij goed lag. „Och, 't is maar voor een korte tijd.” Zijn oogen zochten voortdurend 't kruis, 't H. Hart of zijn ouders. Werden de krampen te hevig, dan vouwde hij zijn handen om voor de zielen van het vagevuur te bidden. Bij mijn vertrek zei hij: „Ik ben vandaag maar half tevreden over mij zelf.” Het antwoord, dat O. L. Heer heel tevreden over hem was, omdat hij zijn wil geheel onderworpen had aan dien van God, stelde hem gerust.

Maandag 12 Oct. droeg hij zijn lijden op voor de bekeering der zondaars uit liefde voor O. L. Vrouw van de Zeven Smarten. 't Gebed van den H. Augustinus: „Hier snijdt, hier brandt maar Heer, doch spaar mij voor de eeuwigheid” vond hij erg mooi en hield hij in zijn gedachte. 's Namiddags werd hij zoo ellendig, dat weer de gebeden der stervenden werden verricht, doch weer kwam hij bij. Toen de pijn te erg werd, bad hij tot Maria: „Moeder Gods, ik heb om lijden gevraagd, maar neem nu mijn pijnen weg. Ik kan niet meer.” En zooals altijd, vooral echter in zijn laatste dagen, vroeg hij aan de zuster om voor hem den rozenkrans te bidden.

's Avonds werd hij lichamelijk zeer onrustig en begon een zware doodsstrijd, die drie uren duurde. Zijn smarten werden verergerd door een grooten dorst, welke hij bijna niet lesschen kon. Want drinken veroorzaakte direct hevige krampen. Ten derden male herhaalden wij de gebeden der stervenden. Op zijn dringend verzoek moesten wij hardop blijven bidden. Rozenkrans volgde op rozenkrans, litanie op litanie. Hielden wij even op, dan riep hij: „Bidden, bidden”. Toen de zuster bad: „nos cum prole pia” onderbrak hij haar: „Dat ken ik niet, dat ken ik niet”. Middernacht ontving hij de H. Communie. Tien minuten lag hij stil, dan begon hij luid te roepen: „Jezus kom dan, Maria haal mij.”

Tusschen zijn kreunen en snakken naar lucht, herhaalde hij met tusschenpoozen van een klein uur, de oogen gericht op het H. Hart, met heel doordringende stem een lang-gerekte kreet: „Ja, Jezus”. Precies, alsof hij ergens op antwoordde. Steeds was hij bij zijn volle verstand. Tegen half twee 's nachts viel hij in slaap.

Dinsdagmorgen 13 Oct. 1936 lag hij heel stil ter neer en maakte vaak een kruisteecken. Ook herhaalde hij dikwijls: „Jezus, Maria”. Tegen 11.15 u. werd zijn polsslag erg zwak. Na eenige minuten stierf hij, bijna 18 jaar oud. Zooals hij had verzocht, dankte men O. L. Vrouw voor alle weldaden door een Magnificat.

De begrafenis had plaats 17 Oct. in zijn geboortedorp Ubach over Worms. Wit gekleede bruidjes droegen bloemen voor den

heldhaftigen vriend van Jezus en Maria. Uit het ouderlijk huis trok een lange stoet naar de kerk. Politie regelde het verkeer, want de belangstelling was enorm. Bij het einde van den plechtigen dienst waren reeds 900 menschen rondom het altaar getrokken en nog kwamen heele rijen niet meer aan de beurt. Bij het open graf zong men het meerstemmige: „Ecce quomodo moritur justus”. Onwillekeurig schoot mij in de gedachten: „Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus. Kostbaar is in de oogen des Heeren de dood zijner heiligen” (Ps. 115 v. 15.).

Moge het voorbeeld en het gebed van Frans Beckers zeer velen tot steun zijn bij het dapper uitvechten van hun levensstrijd.

R. I. P.

A. D.

Van een sterfbed.

Veertien dagen voor zijn dood had hij aan de zuster gezegd: „Als ik gestorven ben, moet men het Magnificat bidden”. Had zijn hemelsche Moeder hem dien wensh ingegeven? Hij werd vervuld.

Toen de dood dat jonge leven had afgesneden, klonk door de kamer de wondere lofzang van de Moedermaagd, onderbroken door de snikken van hen die het voorrecht hadden aan dit sterfbed te staan.

Hoe treffend pasten die woorden op de ziel die nu tot haar Schepper was heengegaan! Groote dingen had God aan hem gedaan. Gerijpt in den zonnegloed zijner liefde had die 18-jarige reeds lang Hem het offer gebracht van zijn leven, „voor anderen”, zooals hij zeide. En sindsdien had alleen het andere leven voor hem nog waarde. Hoe brandde hij van verlangen vereenigd te worden met Jezus, Hem ongesluiert te aanschouwen, dien hij zoo dikwijls onder de broodsgedaante mocht ontvangen!

Jesu, quem velatum nunc aspicio,
Oro, fiat illud quod tam sitio,
Ut te revelata cernens facie
Visu sim beatus tuae gloriae.

Maar het kunstwerk Gods was nog niet af. Maria is niet alleen de Moeder der heilige Vreugde, zij is ook de Moeder van Smarten. Haar liefste kinderen zijn geteekend met het kruis van haar Zoon. Zoo werden ook de laatste dagen van Frans een harde kruisweg.

Vroeger had hij kunnen juichen in het vooruitzicht van den verlossenden dood. Nu was het heel en al lijden. Vroeger had hij nog kunnen lachen in zijn ziekte, nu kon hij niet meer, zeide hij.

Waarom die zware doodsstrijd na zoo lang en moedig gedragen lijden? Leed hij „voor anderen”? Of heeft de goddelijke Meester door dat besef van uiterste zwakte en hulpeloosheid de laatste fijne vezels van eigenliefde uit zijn ziel willen lostornen, totdat voor niets anders meer plaats bleef dan voor zijn liefde en het verterend verlangen naar zijn bezit?

Het was de laatste hand van den goddelijken Kunstenaar aan zijn werk. Nu was de gelijkenis van het kind van God voltooid en mocht het opgaan tot den Vader in den hemel. „Kom Heer Jezus, kom”.

In de sterfkamer bad de priester het Magnificat. Hoe zullen de Engelen het hebben overgenomen! Hoe zal het Mariakind aan het hart zijner Moeder zijn vreugde hebben uitgejubeld!

Maria, mater gratiae,
Mater misericordiae,
Tu nos ab hoste protege
Et mortis hora suscipe.

N.

Het Zilveren Priesterfeest van Dr. P. Everts.

.....

Het feest, dat bij gelegenheid van 't laatste naamfeest van Mhr. den Directeur tijdens het diner door den traditioneelen spreker was aangekondigd, was er dus eindelijk.

In de vooravond trok het 6e Gym in processie met 'n bloemenmand naar „hogere sferen” om het feest alvast in kleine kring in te zetten.

Na de felicitaties en de dankwoorden installeerden we ons zoo goed en zoo kwaad als 't ging met ons achttienen in 'n kring en dampden er lustig op los. Ook werd er 'n glas gedronken op de gezondheid van onzen hoofdprofessor en.... van één van de onzen, die 't geluk had, om op die dag z'n één en twintigste jaar te voleinden.

Dit gezellig samenzijn was veel te gauw om naar onze zin, maar de bel luidde en.... de jubilaris hield van orde.

Dus zetten we er maar weer 'n slakke-gangetje in om tenslotte te laat in 't avondgebed te komen.

.....
's Anderendaags, dé dag, begonnen we met om half zeven, bij 't luiden van de bel, met 'n leelijk gezicht naar die vervelende, sijpelende motregen te kijken. Maar de feestelijke versiering in de kerk deed onze feestelijke stemming weer opleven welke gedurende de verdere dag noch door regen, noch zelfs door de twee lessen kon bedorven worden.

In de communiteits-Mis naderden wij allen ter H. Tafel om Gods zegen over den Jubilaris af te smeeken.

Na 'n korte recreatie, die op 't ontbijt volgde, werden er twee lessen gegeven, die ook al 'n feestelijk karakter droegen door 't deftige zwart, waarin de heeren leekenleeraren verschenen.

De Hoogmis, opgedragen door den Jubilaris, geassisteerd door de Zeereerw. Heeren Mgr. v. d. Venne, Senden en Waterval, werd opgeluisterd door de schitterend uitgevoerde Mis: Cantate Dominum canticum novum, van L. Refice waaraan Mhr. Zuylen, of-

schoon hij ziek was, z'n krachtige medewerking als dirigent verleende. Na de Mis werd op plechtige wijze door heel de kerk het „Te Deum” gezongen, door den Jubilaris ingezet.

Toen we buiten kwamen droop nog steeds de regen uit de vaal-grijze lucht. Maar, geen nood, de pijp, die we nu mochten opsteken smaakte ons toch. Na 'n half uur waren we allen weer verzameld in de aula waar we den Jubilaris zouden huldigen.

Toen hij temidden van z'n familie met den Directeur verscheen, ging er 'n daverend gejuich op uit vierhonderd jongenskelen, met of zonder baard er in.

Tegelijkertijd zette het Rolducsche orkest, voor 't eerst na enkele maanden weer onder leiding van den heer Jac. Rhoen, de pittige marsch „Wien bleibt Wien” van Schrammel in.

Na deze marsch nam Mhr. Everts de felicitaties en 'n bloemruiker van 'n klein-Rolducien in ontvangst, waarna één van de anderen 'n toepasselijk fragment uit „Elckerlyck” voordroeg.

Hierna kreeg de president der Heeren Philosophen 't woord. Zijn woorden kwamen in 't kort op 't volgende neer. Hij beschouwde den priester achtereenvolgens als offeraar aan 't altaar en als bedienaar van 't H. Sacrament der Biecht.

Ofschoon leeraar was de Jubilaris toch steeds priester gebleven. En als leeraar én als priester had hij ons veel geleerd, waarvoor spreker zijn hartelijkste dank uitsprak. Vooral was de Jubilaris 'n voorbeeld geweest voor z'n toekomstige ambtgenooten.

Spreker verzekerde dat wij in onze H. Communie van die morgen voor hem veel gebeden hadden en eindigde met hem nog veel priester-jaren toe te wenschen.

Hierna was weer de beurt aan ons orkest, dat de „Kriegsmarsch der Priester” uit de „Athalie” van Mendelssohn speelde, waarna de dirigent 'n warm applaus mocht ontvangen.

Het woord was nu aan onzen Directeur die begon met te zeggen dat de viering van 'n zilveren priesterfeest altijd 'n welkome gelegenheid was om te wijzen op de voorbeelden die we ons allen, vooral de seminariësten konden ter harte nemen. In het bijzonder was hem dit feest welkom omdat hij nu de gelegenheid had om op de onafscheidelijke band te wijzen die gedurende de 70 jaren tusschen de familie Everts en Rolduc bestond. Dan zag Spreker vooreerst vóór zich Dir. Everts, 'n pionier op gebied van onderwijs, die wel nooit door Rolduc zal vergeten worden. Dan kannnnik Everts, oom van den Jubilaris, die ook hier op Rolduc werkzaam is geweest en vanaf z'n ziekbed dit feest van harte in zijn geest zou meevieren. „Aan U zelf denk ik”, aldus de Directeur, „als degene die 't werk van die twee mannen zal voortzetten”.

Vervolgens sloot zich Spreker bij de gelukwensen van de jongens aan en wenschte hem nog veel priester-, zoo niet leeraar-jaren toe en dat God hem daartoe de gezondheid mocht geven.

Spreker was er van verzekerd dat de jaren, welke hij als priester in 't parochieleven zou doorbrengen 'n vruchtbare arbeid voor Kerk en zielen zouden bevatten. Na 'n hartelijk dankwoord eindigde hij. 'n Driemaal herhaald „Lang zal hij leven”, bekrachtigde deze geestdriftige woorden.

Ontroerd antwoordde nu de Jubilaris.

Niet 't voorwerp van dankbaarheid moest hij zijn, maar van hem moest die dank uitgaan. En daarvoor was deze dag, volgens Spreker, zeer geschikt. Tegen menselijke

berekening had hij zijn werk 25 lange jaren kunnen volhouden met Gods hulp en genade. Hartelijk dankte hij den Directeur voor zijn woorden. Dan richtte hij zich tot de jongens. Ook hen bedankte hij. Want 'n leeraar geeft niet alleen, maar krijgt ook veel. Zijn moeite was steeds beloond geworden door de ijver en 't vertrouwen dat hij altijd — „laten we liever zeggen, om dichter bij de waarheid te zijn: *bijna* altijd” (aldus Spreker) — van zijn jongens had ontvangen.

Ook bedankte hij voor ons gebed. En na te hebben aangetoond, dat 't gemeenschappelijke van dit gebed voor hem groote waarde had, eindigde hij.

'n Daverend applaus beloonde hem voor deze mooie woorden.

Staande zongen nu allen, begeleid door ons orkest: „Aan U o Koning der eeuwen”, waarna de plechtigheid was afgelopen.

Het diner, dat nu volgde deden we alle eer aan, want Mhr. Provisor en de Eerw. Zusters hadden weer 'ns uitstekend hun best gedaan. Ook de Jubilaris kwam nog even kijken. Mhr. de Directeur deelde mee, dat er twee filmen zouden gedraaid worden, zoodat we om half-drie „Don-Bosco” zagen draaien en na 't goûter (natuurlijk met de z.g. „heeren-broodjes” en vla) „Singende Jugend”, 'n romantische film over de Wiener-Sängerknaben waarna 'n film over de laatste Olympiade, 'n Journaal en 'n tekenfilm tot slot. Aan 't souper werd gezegd dat we om 6 uur 's anderendaags zouden opstaan en om 9 uur kropen we voldaan in bed.

't Was fijn geweest!

W. P.

ROLDUCSCHE HERINNERINGEN,

DOOR DR. J. F. M. STERCK.

Voor den derden keer wordt mij door de welwillende Redactie van Rolduc's Jaarboek gevraagd om een herinnering aan mijn studiejaren daar doorgebracht, als bijdrage voor het Jaarboek te schrijven. ¹⁾

Gaarne verklaar ik, dat ik deze uitnoodiging bijzonder op prijs stel. Vooreerst als bewijs van belangstelling voor den schrijver als oud-Rolducien; en ook om de gelegenheid mij daardoor geboden tot het ophalen van oude herinneringen van voor 60 jaar en later, die wellicht jongeren kunnen interesseeren.

Gold de uitnoodiging den laatsten keer, iets te schrijven uit de Rolducsche jaren van Alfons Ariëns z.g. (Jaarboek 1929), nu is de keuze mij vrij gelaten. Ik vrees alleen dat ik wat veel over mijzelf zal moeten vertellen, en daardoor zal te kort schieten in het opvolgen van de wijze vermaning van Thomas à Kempis: „Si vis aliquid utiliter scire ama nesciri et pro nihilo reputari.” Toch is het wel de moeite waard om eens te laten blijken, hoe een jongen reeds vroeg kan worden geleid tot een bepaald doel in zijn later leven, zonder dat hij zich daarvan stellig bewust is.

Telkens wanneer ik terugdenk aan mijne Rolducsche jaren, treft het mij, hoe in deze kostschoolwereld reeds de latere wereld als in een microcosmos wordt voorbereid. De jongens, later mannen van beteekenis geworden op velerlei gebied, hebben daar met ons gewoond en geleefd, zonder te vermoeden hoe voornaam zij eenmaal in den macrocosmos, de groote wereld, voor den dag zouden komen. Jaren heb ik daar doorgebracht tusschen latere beroemdheden van geheel aan elkaar tegenovergesteld karakter en levens-taak; zooals Willem Jansen en Jos. Cuypers, Rudolph van Oppenraay en Alphons Ariëns, Frans Erens en Hubert Diepen, Florent Wi-

baut en H. Biederlack, en nog vele anderen wier namen mij nu niet invallen.

Van dezen heb ik eenigen nog in mijn later leven ontmoet, hetzij als vrienden, zooals Willem Jansen (thans eere-kanunnik van het Haarlemsche Kapittel) en Joseph Cuypers, onzen genialen bouwmeester, of tevens door briefwisseling, zooals Pater van Oppenraay S.J. en Alfons Ariëns, of bij een toevallige gelegenheid, zooals Biederlack en Wibaut. Steeds bleek de herinnering aan de Rolducsche jaren nog een band te vormen, die weer werd aangeknoopt. Vooral de wederontmoeting met Florent Wibaut was opmerkelijk, en wordt daarom hier wat uitvoeriger verhaald, al verdiende het wederzien der anderen ook nog vermelding.

In zijn boek „Levensbouw” „Memoires”, dat ik met nadruk een hoogst gevaarlijk geschrift voor jonge lieden noem, verhaalt Wibaut uitvoerig welke vrome herinneringen hij aan Rolduc heeft behouden, vooral van de Kerstnachtviering in de crypte. Hij is ook vol lof voor een der leeraren Prof. Moubis, die zich zijner bijzonder had aangetrokken, en over het onderwijs. Zoo verliet hij Rolduc als een diep godsdienstige jongen, met ernstige neiging om priester te worden. Nadat deze zoo goed gestemde in 1873 naar Amsterdam was gegaan en de driejarige Handelsschool bezocht, hield hij zich nog trouw aan den raad van zijn biechtvader, maar was intusschen toch verdiept geraakt in de lectuur der Ideeën van Multatuli, die stellig op zijn godsdienstig gemoed geen heilzamen invloed heeft gehad. Hij geraakte inderdaad aan het twifelen en beweert dan in zijn Memoires, dat een preek van zijn biechtvader, waaruit Wibaut meende te kunnen opmaken, dat niet voor iederen Katholiek dezelfde maatstaf geldt in zaken van moraal en geloofsvoorschriften, de aanleiding is geweest voor zijn afval. Maar veeleer willen mij de groote hoogmoed en ijdelheid, die, toen ik

¹⁾ Jaarboek 1922 en 1929.

hem later in zijn politiek leven ontmoette, zulk een voorname plaats in zijn karakter innamen, de innerlijke redenen lijken van zijn afval. Trouwens spreken ook zijn Memoires niet op vele bladzijden van die gevaarlijke eigenschappen ook in het groot aantal afbeeldingen, die Wibaut weergeven onder allerlei omstandigheden, waarbij hij soms toch maar een onbeduidende rol vervulde?

Over de ontmoetingen met Wibaut het volgende: In 1894 was ik tot lid van den Amsterdamschen Gemeenteraad gekozen. Na dertien jaar, in 1907, kwam ook Wibaut door de macht der S.D.A.P. in dit college, waardoor hun partij met een groep van zes leden grooten invloed kreeg. Burgemeester was toen mijn oud-studiegenoot van de Amsterdamse Universiteit Mr. W. F. van Leeuwen. Zoo sprak ik Wibaut weer voor het eerst sinds hij in 1872 Rolduc had verlaten. Ik bracht hem toen ons gezamenlijk verblijf op die school in herinnering, wat bij hem eerst weinig weerklink vond. Was het hem wellicht niet aangenaam, omdat hij, als afvallig Katholiek, met die jeugdijaren had afgedaan? Maar het is ook mogelijk, dat hij in die 21 jaren zich onze vroegere kennismaking (hij was op de Handelsschool en ik op de Latijnsche school geweest) niet goed meer kon te binnen brengen, of dit niet wilde bij zijn diepgaande veranderingen op politiek gebied. Zijn weg had immers in geheel andere richtingen geloopt.

Wel heeft deze collegiale loopbaan van ons beiden mij meermalen gelegenheid gegeven met hem te spreken, vooral toen hij als Wethouder voor de Kunstzaken met mij, als lid van de Commissie van Toezicht op de gemeente-schilderijen en Musea, waartoe o.a. de Nachtwacht en andere Rembrandts behooren, enkele malen met mij vergaderde, ook nadat ik in 1910 als gemeenteraadslid ontslag had genomen. Dat hij aan deze korte samenwerking een goede herinnering heeft bewaard bleek mij bij mijn 75sten verjaardag in 1934, toen hij in een schriftelijken gelukwensch nu zelf de Rolducse jaren in herinnering bracht. Dit verblijdende teeken luidde aldus:

„Waarde Heer Sterck,

Een oud-schoolkameraad komt U gelukwenschen. Wij hebben elkander in de ruim 60 jaren sedert Rolduc nu en dan wel ontmoet. En ik kreeg niet enkel uit deze ontmoetingen, maar ook uit wat ik las, steeds den indruk, dat gij iets goeds van het leven hebt gemaakt, zóó dat het U bevrediging biedt. Dus is mijn wensch: laat het zoo eenige jaren nog voor U blijven!

Met hartelijken groet

w.g. F. M. Wibaut.

Amsterdam, 2 Januari 1934.

In mijn antwoord heb ik hem ook zijn gelukkige Rolducse jaren in herinnering gebracht en hem Gods besten zegen en voorlichting toegewenscht op zijn verdere loopbaan. Hij stierf op 29 April 1936.

Aerdenhout, 10 Januari '29.

Waarde Heer Wibaut,

Uw gelukwensch bij mijn 75en verjaardag heeft me veel genoegen gedaan. Op zulk een dag weer eens aan de jonge jaren te worden herinnerd door een oud-schoolkameraad, doet goed aan het hart. Onze wegen zijn wel ver uiteengelopen in die lange periode; maar we hebben elkaar toch nog wel eens ontmoet, terwijl wij, ieder op zijn wijze voor de belangen der gemeenschap opkwamen. Ik heb daarbij met Gods hulp iets kunnen bereiken, terwijl ik met tevredenheid op het verleden kan terugzien. Ik dank U hartelijk voor uw vriendelijke belangstelling, en hoop dat de herinnering aan die heerlijke Rolducse jaren, ook U, evenals mij nog dikwijls tot heil zal wezen in de laatste levensperiode, die wij beiden tegemoet gaan.

Geloof mij met vriendschap

Uw oud-collega

J. F. M. Sterck.

Ik zal nu niet zoo uitvoerig schrijven over mijne ontmoetingen met de andere oud-Rolducse collega's; maar meende het opmerkelijke wedertreffen van den man, die in zijn

partij en als Amsterdamsche wethouder zich den grooten naam van „de Machtige” heeft verworven niet te moeten achterhouden.

En nu eenige van mijn Rolducsche indrukken:

Bij de opleiding op de Latijnsche klassen kwam vooral het literaire tot hooge ontwikkeling. De Directeur Mgr. W. Everts was zelf een fijn ontwikkeld en kunstzinnig literator en redenaar van beteekenis, in Franschen geest opgeleid. Hij heeft mij steeds een vaderlijke vriendschap betoond. Naast hem was Professor J. Jansen het type van een keurigen Franschen abbé in den gunstigsten zin. Hij was een der leeraren voor Latijn. Zijn innemende gelaatstreken, omkranst met lange grijzende krullen, wekten de herinnering op aan Bossuet of Bourdaloue, voor wier gave van welsprekendheid hij niet behoefde te wijken. La Rhétorique was dan ook zijn speciale vak.

In de hoogere klassen werd ons eerbied ingeboezemd voor de Fransche klassieken door het lezen van hun belangrijkste werken als Le Cid en Athalie, wat ook in later leven van veel invloed is gebleven op mijn literairen smaak.

Het is natuurlijk niet mogelijk hier klas voor klas het letterkundig onderwijs te volgen. Ik meen echter nog in het bijzonder te moeten vermelden den leeraar in het Grieksch Prof. Jos. Thissen, die door zijn levendige lessen ons het sterkst wist te boeien voor dit toch zoo moeilijke vak. Zijn behandeling van Homerus heeft bij mij een blijvenden indruk en een bijzondere belangstelling achtergelaten. Zijn gewoonte was tusschen de rijen der banken op en neer te loopen, Ilias of Odyssee in de linkerhand open tegen de borst gedrukt en met de rechterhand steeds betoogend over den indruk die de verzen wekten en telkens en telkens de vertalingen vergelijkend. Zijn hoofd omlijst met lange donkere krullen herinnerde sterk aan een klassieke Zeuskop, geheel overeenstemmende met de behandelde verzen. Ter staving van Homerus' verhevenheid declameerde hij soms Bilderdijs versregels:

„Natuur, in rijpe jeugd ging menig' leeftijd
 zwanger,
 „Eer ze één' Homerus schiep, één' waar', één
 roemrijk' zanger
 Wie is Homerus dan? dat treffendste aller
 wonderen!
 Wien eeuwen achtereen met dartle stouthed
 plonderen.”

Met evenveel geestdrift werden ook schoone gedeelten uit Demosthenes en Sophocles behandeld.

Het onderwijs in de Nederlandsche letterkunde stond destijds reeds op een hoog plan. Het Handboek voor de Geschiedenis der Ned. Letteren van Dr. W. Everts was ons toen de eenige en de veilige gids op dit gebied. Wel werd volgens den smaak van omstreeks 1870 de galmende dichtkunst van Bilderdijk hoog verheven; maar ook Vondels Poezij werd ons, vooral door de verschijsning van Poelhekke's Dichtjuweelen in al haar schoonheid ontvouwd. Wij lazen de Gysbrecht en Jozef in Dothan. Het laatste treurspel werd zelfs meermalen opgevoerd. Die tooneelopvoeringen waren toen reeds zeer ontwikkeld en goed verzorgd. Molière en Racine en Corneille werden gespeeld, maar ook Destouches en Regnard en Nederlandsche stukken. In „Le Légataire Universel” van Regnard had ik onder anderen zelf een rol. Vooral van declameeren werd veel werk gemaakt, die nuttige en noodige oefening om vrij en gemakkelijk te leeren spreken. Zoo herinner ik mij levendig hoe mij werd opgedragen in de Aula voor een groot aantal genoodigden voor te dragen Schaepman's toen juist in de Wachter van 1876 verschenen: „Een stem uit Spanje”. In onze dagen ook voor Spanje helaas weer zeer toepasselijk.

Ook toen reeds uitte de dichter zijn meelijden met het door hem bewonderde Spanje, en zijn hoop op werkelijk herstel, in een gedicht, dat naar ik meen nooit herdrukt is en waarvan hier de meest waardevolle strofen volgen:

EEN STEM UIT SPANJE.

Uit het land, waar beschaduwd door oranje
 [en granaat,
 Uit de lachjes der Zephyrs geteeld,

De wieg van den dans, van den dartele staat,
Van het lied der boschaadjes omspeeld;
Waar het leven vol luim, en vol lach, en
[vol lust

Zich beweegt op de klappende maat,
Of bij 't koestren der zon in behaaglijke rust
Als het kringlende wolkjen vergaat.

Uit het land, waar de Cid op het sneeuw-
[witte paard

Fier nog rijdt voor het oog van zijn stam,
 Waar zijn heilige leus nog de luchten door-
 [vaart.

Als der geestdrift ondoofbare vlam;
 Waar zijn degen nog blinkt in het blikse-
 [mend licht

Gesmeed in der stormwolken schoot,
Waar zijn ziel nog bezielt door 't onsterfelijk
[dicht, —

Klinkt nu 't sombre lied van den dood.

Ja, het lied van den dood, ja, het lied van 't
[vergaan;

met zijn jammer, zijn weeklacht, zijn haat,
Met zijn tonen, die dof aan de hemelpoort
[slaan,

Die geen antwoord meer geeft dan: Te
[laat.

Met zijn sarrenden spot, die zich zelve be-
[lacht,

Met zijn vloek, die zich doemt tot den dood,
Met zijn waanzin, de schim der geadelde
[kracht,

In' verleden zoo fier en zoo groot.

Waar de broeder den broeder nu daagt in
[het veld

En de kroon langs de slagvelden holt,
Waar het bloedrood van d'avond een morgen
[voorspelt.

Die de bloedvaan weer breeder ontrolt;
Waar 't verraad zich nu tooit in de rusting
[der eer

En de trouw zich met douros verguldt, —
Strijkt de dood, als een gier op de slagvelden
[neer

Is de worsteling' de laatste vervuld.

De twee laatste strofen zijn vervuld van de hoop, dat Spanje door Maria's hulp gered

zal worden van de ellende: der verbijsterende leuzen:

Maar een andere stem klinkt de luchten weer
[door,

Die nog huivren bij 't lied van den moord,
Op de wolken verschijnt in verheemlenden
[gloor

De Moeder van 't eeuwige Woord;
En met vriendlijken lach ziet zij neer op het
[volk.

Dat haar Kind met zijn bloed heeft getuigd,
En zijn glorie verhief tot een strijdenden tolk,
Die den naam van Maria bejuicht.

Als een levende straal vaart haar blik in het [graf

En het volk rijst weer op uit zijn schand
En de hand van den dood klemmt niet langer
[den staf,

Dien hij wrong uit der levenden hand; —
O. Gij Moeder verschijn, want de nacht
[wordt zoo zwaar

En de dood tergt zoo honend uw knecht, —
Geef ons Christus in 't hart en aan 't hoofd
[van de schaar

Uw koning naar waarheid en recht.

De indruk, dien Schaepman's gedichten toen op ons maakten, was zóó sterk, dat hij ook in ons de Muze deed ontwaken; en ik mij zelfs verstoutte aan Jos. Alberdingk Thijm een gedichtje op te zenden voor zijn Volksalmanak voor Nederl. Katholieken, waarvan in het vorig jaar de naam geusurpeerd werd in den zoogenaamden „Thijm Almanak”. Mijn product werd gunstig aanvaard door den Grootmeester: „Uw vers is niet ordinair, wij moeten het eens samen kunnen lezen.” „Ik wil het gaarne plaatsen”, schreef de groote man aan den 16-jarigen dichter van „Het Orgel”, een Bilderdijskian-sche Ode, door Prof. Dr. J. te Winkel zelfs nog vermeld bij mijn H. C. promotiediner in 1919, doch die ikzelf nu graag zou parodieeren.¹⁾ Wanneer men bedenkt, dat een Schaepman naar aanleiding van het opnemen van een zijner eerste gedichten in den ouden Thijm Almanak gezegd heeft: „Ik gevoelde

¹⁾ Volksalmanak 1877, bl. 216.

iets als had ik den voet gezet op den weg der onsterfelijkheid" ²⁾, dan begrijpt ieder met hoeveel trots Thijms welwillend oordeel mij vervulde en onder mijn klasgenooten mij met een poetisch aureool omgaf!

Met groote zorg werd op Rolduc de taal van Latium onderwezen door de professoren Corten en Jansen en met genoeg spitsen we onzen geest op de Latijnsche thema's, die nu, als de jeugd te veel bezwarend, van de programma's der eindexamens zijn geschrapt. Grondig werd ook de klassieke letterkunde behandeld zoowel Virgilius en Horatius als Cicero, Tacitus e.a. De waarde van dit goede onderwijs ondervond ik reeds dadelijk, toen ik, in 1877 te Amsterdam student geworden, mij bij de verhandelingen van het Westersch Literarisch Dispuutgezelschap U.N.I.C.A., dat geheel gewijd was aan de klassieken, terstond volkomen op mijn plaats voelde tusschen de aan openbare gymnasia opgeleide studiegenooten, van welke Prof. Dr. J. H. Gunning Wz. mij steeds een trouw vriend is gebleven, zooals hij mij betuigde in 1934 door mij op mijn 75sten verjaardag met de volgende „Ode" te vereeren, die misschien voor menigen leerling der poëzieklasse nog wel eenige moeilijkheden kan opleveren!

JANO FRANCISCO MARIAE STERCKIO
VIRO DOCTISSIMO ET CLARISSIMO
ANNUM AETATIS SEPTUAGESIMUM
QUINTUM ABSOLVENTI
EX ANIMO GRATULATUR.
VETUS AMICUS

J. H. Gunning Gz.

Quinquies quini tibi peracti
Sorte divina numerantur anni;
Saeculi dodrantis honore plenus
Clauditur orbis.

²⁾ Het Centrum 10 Jan. 1893.

Gratias reddunt Domino Supremo
Uxor et natae, vetus et sodalis,
Quisquis e multis etiam superstes,
Gaudia miscet.

Integer vitae, pius, eruditus,
Notus in Musas animi fidelis,
Civium clarus volitas per ora,
Carus amicis.

Cinge iam lauro merita capillos,
Docte virtutes cumulare factis,
Justa doctrinae studiiue certa
Praemia carpens.

Quos tibi servat reliquos in annos
Augeat Summus sua dona semper
Cuncta qui curat Deus et gubernat
More paterno.

Scribendam in pago Hilversum
exeunte anno Domini MCMXXXIV.

De dichter van deze sapphische strofen weet, hoe de Rolducsche klassieke invloed nog steeds bij mij voortleeft en dat dus een Latijnsche gelukwensch door mij bijzonder zou worden gewaardeerd, al moet ook de inhoud „cum licentia poetica" wat mij betreft, worden opgenomen.

Al zijn deze verspreide Rolducsche herinneringen soms slechts met een los verband aan het leven en het onderwijs op deze school verknoopt, hun oorsprong komt toch steeds voort uit zuiver Rolducsche bron. Dat elke Rolducien in zijn later leven moge verklaren als ondergeteekende:

„Olim meminisse juvabit."

Dr. J. F. M. STERCK.

Aerdenhout, Februari 1937.

Een wandeling naar slot Wilhelmstein.

't Is Maandag 5 October; daags te voren is onze bisschop, Mgr. Lemmens, op bezoek geweest om de nieuwe Lourdes-grot in te zegenen, en hij heeft ons voor vanmiddag het gebruikelijke congé verleend. Daarenboven is onze prefect, meneer Turlings, juist 12½ jaar priester, waarvoor we zeer waarschijnlijk ook wel iets zullen krijgen. Reeds zijn de lessen 's morgens van drie kwartier geweest en is er zoo een en ander rondverteld, als we onder 't diner officieel vernemen, dat we werkelijk een wandeling zullen maken naar Wilhelmstein. De mededeeling, dat we broodjes mee kunnen nemen om onderweg niet flauw te vallen, wordt door velen luidruchtig toegejuicht.

Om half twee zouden we vertrekken, maar 't duurt nog een half uur, eer we van broodjes voorzien zijn en ieder aan de poort zijn twee consumptiebonnen — een mooie tractatie van den prefect — in ontvangst heeft genomen.

Dan echter gaan we op stap. 't Is een mooie Octobermiddag, helder en droog; een frissche Oostenwind waait ons tegemoet: prachtig wandelweer! We dalen af naar Herzogenrath en gaan vandaar rechtsaf langs de spoorlijn het Wormdal in. Hier is 't pas echt mooi: onder slingerend zich door frischgroene weiden de kronkelende Worm; op de helling aan den overkant staan de bosschen reeds in licht-bruinen herfsttooi en hoogerop onderscheidt men duidelijk het donkere groen der dennen. Maar over alles werpt de najaarszon haar gouden stralen, die het landschap doen leven en tintelen en aangenaam warm aandoen in den kouden Oostenwind. Dan echter, als we met niet te stuiten vaart naar beneden hollen en de rivierbedding bereiken, zien we tot onze teleurstelling geen kristalhelder bronwater voortkabbelen over een witte kiezelbank, maar een sombere zwarte massa, die „traagzaam henenvliet": het werk der mijnen, die jammerlijk veel afbreuk doen aan de schoonheid dezer streken.

Met flinke passen gaat 't nu verder, 't bruggetje over en 't bosch door, tot we uitkomen op de groote weg. Recht voor ons op de hoogte zien we al een stuk muur van de ruïne tusschen het groen uitsteken, schitterend in 't weerkaatste zonnelicht. Nog een eindje loopen en we staan onder aan den voet van de hoogte, waarop zich het misschien eens machtige slot Wilhelmstein verhief, nu nog slechts een ruïne. Als we de steilte beklommen hebben, gaan we door de buitenpoort, die nog heeft stand gehouden naar den slottuin, die eens wellicht gelegenheid bood een lang beleg te doorstaan, daar de belegerden er gemakkelijk koeien konden houden. Ook nu schijnt hij nog daarvoor te dienen, zooals uit de stallen langs den slotweg blijkt, al hoeft ook het café: slot Wilhelmstein geen beleg meer te verduren — zoolang tenminste het land niet wordt drooggelegd, en daarvoor bestaat voorloopig zeker nog geen kans!

Intusschen staan we al voor de hooge muren, die nog over zijn van 't eigenlijk kasteel en die we reeds uit de verte zagen. Een dam leidt ons over de droge greppel, die eens de rol van slotgracht vervulde; de ophaalbrug is natuurlijk al lang verdwenen.

We staan nu voor 't eigenlijke doel van onze wandeling: het café. Op de plaats, die vroeger werd ingenomen door 't slot met z'n hooge zalen en deftig gemeubileerde vertrekken, staat nu een laag boerenhuis, dat tevens als café dienst doet. De rest is een soort theetuin, overschaduwde door het frische groen van jonge linden.

Spoedig hebben we aan de tafeltjes plaats genomen en laten ons de belegde heerenbroodjes goed smaken. Er wordt ook al bier aangedragen, maar het personeel is voor die groote troep lang niet toereikend, zoodat velen, die 't wachten moe zijn, zich zelf een glas gaan halen aan 't buffet in ruil voor hun bon. Maar een oogenblik later is 't buffet als 't ware bestormd en moet de prefect de aanvallers teruggedrijven. Ook diverse soorten

limonades worden uitgedeeld en als we allen voorzien zijn, wordt de stemming zeer vroolijk. Er wordt gezongen en gesprongen en de prefect krijgt een „lang zal ie leven”.

Door 't bladerdak heen schijnt de zon en op den hoek van 't plateau, waarlangs nog de brokstukken staan van de oude slotmuur, heb je een heerlijk uitzicht over 't heele dal en de tegenoverliggende hellingen. Enkelen klimmen al op de ruïnes, maar het handgeklap van den prefect, de 't druk heeft om de orde onder de joelende troep te handhaven, roept hen terug. Anderen staan om de borstwering van den put in 't midden, eenig overblijfsel van de vroegere binnenplaats, en werpen een brandenden prop papier naar beneden om te zien, hoe diep hij wel mag zijn. Nu is er weer geloop bij 't buffet, maar de dreigende hand van den prefect maakt spoedig ruimte. Vooral 't vrouwelijk personeel heeft 't hard te verduren: nauwelijks komt er een met een vol schenklad naar de tafeltjes, of van alle kanten wordt ze omsingeld en tracht ieder snel een tweede glas bier te bemachtigen.

Als eindelijk aller dorst gelescht is, en ook de heeren surveillanten en de prefect een hartsversterking tot zich genomen hebben, gaan we weer opstappen, aldoor even vroolijk en luidruchtig, en allen, die in 't begin tegen de wandeling opzagen, hebben nu geen spijt meer, dat ze zijn meegegaan.

Zingend trekken we terug door Bardenbarg langs den bekenden watertoren en volgen dan den grooten weg naar Herzogenrath. In marschtempo gaat 't nu verder; enkele populaire figuren maken zich verdienstelijk door sergeant van de garde te spelen en de maat erin te houden bij de vroolijke kolonne. Zoo blijven we fijn warm in de koude avondlucht en al zingend komen we spoedig in de kom van Herzogenrath, waar de prefect ons een teeken geeft om de muziek te beëindigen. Als we eindelijk weer op Rolduc aankomen, is het wel een uur over tijd, maar we hebben weer eens een echte mooie wandeling gemaakt en krijgen bovendien nog een half uur langer slapen vanwege de eventueele vermoeienissen; beter kan 't al niet!

M. B.